

ПРОГРАМ ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

РАЗРЕД: ТРЕЋИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- пружити подршку ученику у остваривању планираних исхода учења
- омогућити боравак испуњен активностима које повољно утичу на развој ученикове цјелокупне личности
- подстицати развој његових вјештина (кроз језичко-комуникацијске, математичко-логичке, социоемоционалне, умјетничке, физичко-здравствене активности и активности по избору школе)
- подстицати развој радних навика и самосталности при учењу
- подстицати развој хигијенских навика
- подстицати развој другарских односа у групи
- подстицати развој креативности и маште код ученика
- припремати ученика за даље образовање и цјеложивотно учење

Обавезна подручја рада

1. ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА У УЧЕЊУ

2. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

3. АКТИВАН И ПАСИВАН ОДМОР

1. ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА У УЧЕЊУ

Општи и посебни циљеви овог подручја рада компатибилни су са циљевима наставног програма трећег разреда основног васпитања и образовања.

Подршка ученицима у учењу планира се у складу са оперативним плановима наставника разредне наставе.

2. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ

1. Математичко-логичке активности
2. Језичко-комуникацијске активности
3. Умјетничке активности
4. Социоемоционалне активности
5. Физичко-здравствене активности
6. Активности по избору школе

Садржаји и исходи слободних активности

МАТЕМАТИЧКО-ЛОГИЧКЕ АКТИВНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ:

- Развијање мотивације за учење и интересовања за математичко-логичке садржаје;
- Развијање упорности и истрајности у раду;
- Примјењивање стечених знања из математичко-логичких садржаја у свакодневном животу;
- Подстицање развоја сазнајних функција;
- Развијање перцепције, концентрације, пажње и мисаоних процеса;
- Повезивање раније стечених знања са новим математичко-логичким садржајима.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

- Развијање способности опажања, уочавања, непосредног памћења, логичког мишљења и развоја сазнајних функција;
- Развијање математичке радозналости;
- Развијање способности разликовања и именовања геометријских тијела од геометријских облика;
- Проширивање знања о геометријским тијелима, те правилно цртање истих;
- Развијање способности правилног читања, писања и упоређивања бројева до 100;
- Развијање способности извођења рачунских операција сабирања и одузимања са бројевима до 100;

- Усвајање основних математичких појмова из области множења и дијелења са бројевима до 100;
- Усвајање основних појмова о мјерама за мјерење дужине - метар, дециметар и центиметар и мјерење времена - минут, сат, дан, седмица, година;
- Проширивање знања о линијама, те развијање вјештине прецизног цртања;
- Развијање способности разликовања и прецизног цртања дужи, полуправе и праве;
- Стицање основних знања о вриједностима нашег новца и коришћењу истог;
- Развијање способности за самостално осмишљавање и рјешавање текстуалних и логичких задатака у свакодневним ситуацијама.

ТЕМА: ЛОГИЧКЕ ИГРЕ

Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Мозгалице Дјечија енигматика</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Спајалице • Судоку • Настави низ • Избаци уљеза • Сличности и разлике • Слагалице • Игре меморије (мемори картице...) • Загонетне сличице • Лавиринт • Пузле • Танграм • Мица • Ребуси • Рубикова коцка и пирамида... 	<ul style="list-style-type: none"> - уочава узрочно посљедичне везе - наводи кораке у рјешавању конкретних задатака - открива стратегије (олакшице) за рјешавање задатака - уочава односе између цјелине и дијелова - од понуђених дијелова креира цјелину - спаја пар тј. исти предмет, број, облик, и сл. - правилно попуни судоку са геометријским облицима или бројевима - наставља започети низ бројева, облика и сл. - проналази облик који не одговара заданом цртежу - на цртежу са више сличних облика/предмета проналази и заокружује задани облик/предмет - на основу мањих дијелова слаже задану слику - открива значење сличица - проналази пут кроз задани лавиринт - спаја одговарајуће облике - помоћу слика/бројева рјешава задани појам - извођењем одговарајућих покрета сложи Рубикову коцку да свака страна буде једнобојна

ТЕМА: ДРУШТВЕНЕ ИГРЕ СА ЕЛЕМЕНТИМА МАТЕМАТИКЕ

Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Математичке игре</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Не љути се човјече 	<ul style="list-style-type: none"> - проширује знања о бројевима и осталим математичким појмовима - успјешно изводи математичке операције сабирања и одузимања

<ul style="list-style-type: none"> • Школица • Математички пикадо • Домине • Мала куглана • Шах • Карте и коцкице уз инструкције 	<p>- игра друштвене/математичке игре поштујући задана правила</p>
ТЕМА: ПРОНАЂИ И ПОКАЖИ ГЕОМЕТРИЈСКЕ ОБЛИКЕ И ТИЈЕЛА	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Геометриски облици</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Који је то облик • Предмети истог облика • Пронађи све кругове, квадрате, троуглове... • „Школица са геометријским облицима“ • „Тражи исти облик“ • „Ми цртамо круговима“ • „Домино - геометријски облици“ <p style="text-align: center;">Геометријска тијела</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Погоди ко сам • „Ко се сакрио“ • „Пронађи геометријска тијела...“ • „Шта могу направити од коцкица“ 	<p>- разликује на цртежима и предметима геометријске облике (правоугаоник, квадрат, круг и троугао), те их црта</p> <p>- спретно користи геометријски прибор при цртању правоугаоника и квадрата</p> <p>- уочи и разликује на цртежу или предмету из непосредне околине облик рогљастих геометријских тијела (квадар, коцка, пирамида)</p> <p>- уочи и разликује на цртежу или предмету из непосредне околине облик облик геометријских тијела (лопта, ваљак, купа)</p>
ТЕМА: ДУЖИНА БЕЗ ШИРИНЕ	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Цртамо линије</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Тачка по тачка линија права • Прати стрелицу да добијеш линију • Доцртај... • Споји тачкице • Линија права, линија крива • Отворена и затворена изломљена линија • Најдужи/најкраћи пут • Украшавамо цртеж линијама (јаје, лептир, ваза...) 	<p>- спретно црта праве, криве и изломљене линије, као и отворене и затворене изломљене линије</p> <p>- помоћу разних предмета из непосредне околине представи линије</p>

<p style="text-align: center;">Дуж, полуправа и права</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Спајамо двије тачке лењиром • Представимо дуж • Обиљежимо линију словима • Из тачке цртамо једну линију • Повуцимо праву линију 	<ul style="list-style-type: none"> - уочи да двије тачке спојене правом линијом чине једну дуж - црта и обиљежава дуж, полуправу и праву - помоћу разних предмета представи дуж, полуправу и праву
ТЕМА: БРОЈЕВИ ДО 100	
<p>Садржаји/Појмови</p>	<p>Исходи</p>
<p style="text-align: center;">Бројимо, пишемо и читамо бројеве до 100</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читамо бројеве • Пишемо бројеве • Јединице, десетице, стотине • Десетице прве стотине • Ко зна нек даље броји • Који је он по реду • „Бројеви трче“ • „Живи низ бројева“ • „Стој, ако знаш, назад број“ <p style="text-align: center;">Бројевна права</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Представљамо бројевну праву помоћу предмета из непосредне околине • „Редамо“ бројеве на бројевну праву • Гдје је моје мјесто <p style="text-align: center;">Веће, мање, једнако (>, <, =)</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Чега има више • „Ко има већи или мањи број“ • „Поиграјмо се бројевима“ 	<ul style="list-style-type: none"> - именује и правилно записује десетице прве стотине - именује, разликује, уочава и правилно записује бројеве прве стотине - правилно броји до 100 - помоћу дидактичког материјала или предмета из непосредне околине представи бројеве прве стотине (пластелин, конач, картон...) - именује и разликује основне и редне бројеве - помоћу бића и предмета из непосредне околине представи основне и редне бројеве, те парне и непарне - идентификује мјесну вриједност цифре у броју <ul style="list-style-type: none"> - представља бројеве по величини на бројевној правој која је представљена цртежом или помоћу предмета из непосредне околине - помоћу бројевне праве, бића и предмета из непосредне околине и кроз разне задатке уочи први претходник и први слѣдбеник броја <ul style="list-style-type: none"> - усмено или помоћу знакова >, <, = и ≠ врши упоређивање десетица прве стотине - усмено или помоћу знакова >, <, = врши упоређивање бројева прве стотине

<p style="text-align: center;">Сабирајмо и одузимајмо до 100</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Колико чега има • Израчунај и обој • Колико има укупно • Замијенимо сабирцима мјеста • Здружимо сабирке • Скривени сабирак, умањеник и умањилац • „Брзо реци број“ • „Колико има у другој врећи“ • „Трка са математичким препрекама“ • „Фибоначијев низ“ <p style="text-align: center;">Занимљиви текстуални задаци</p>	<ul style="list-style-type: none"> -успјешно изводи рачунске операције сабирања и одузимања у оквиру прве стотине - уочи да су сабирање и одузимање узајамно повезане рачунске операције и успјешно их примјењује у рјешавању задатака -успјешно примјењује својства сабирања (асоцијативност и комутативност) -одређује непознати сабирак, умањеник и умањилац <ul style="list-style-type: none"> - усмено и писмено рјешава текстуалне задатке са сабирањем и одузимањем у оквиру прве стотине
ТЕМА: МНОЖИМО И ДИЈЕЛИМО	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Множење и дијелење</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ко ће тачно израчунати • Повећавамо неколико пута и умањујемо неколико пута... • Скривени чинилац, дјеленик и дјелилац • Математички изрази без заграде • Математички изрази са заградама • „Настави низ“ • „Трка са математичким препрекама“ • „Мемори карте“ • „Множење и сабирање“ • „Велика коцка“ <p style="text-align: center;">Занимљиви текстуални задаци</p>	<ul style="list-style-type: none"> - именује, разликује и правилно употребљава знакове за рачунске операције множења и дијелења (; :) - успјешно изводи рачунске операције множења и дијелења у оквиру прве стотине - уочи да је рачунска операција множења као сабирање једнаких сабирака - уочава да су множење и дијелење узајамно повезане рачунске операције и успјешно их примјењује у рјешавању задатака - успјешно примјењује својства множења (асоцијативност и комутативност) - уочава улогу броја 0 и 1 у множењу и дијелењу - правилно примјењује изразе „за толико већи (мањи)“ и „толико пута већи (мањи)“ број у рјешавању изрази и текстуалних задатака - уочава да је при дијелењу остатак увијек мањи од дјелиоца - објашњава и примјењује редослијед извођења рачунских операција у бројевним изразима са заградом и без заграде - уочава да се непознати број означава словом - одређује непознати чинилац, дјеленик и дјелилац - усмено објасни и опише математички израз текстуалног задатка - саставља и рјешава математичке изразе са двије операције од којих је једна множење или дијелење

ТЕМА: МЈЕРИМО ДУЖИНУ И ВРИЈЕМЕ

Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Мјеримо дужину</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Шта се мјери, шта се мјери метром... • Чији је штап најдужи • Ко ће даље скочити • Ко ће даље бацити лопту • Правимо метар од папира, картона... • „Чиме мјеримо“ • „Шта чему припада“ • „Наручимо нов тепих, сто...“ <p style="text-align: center;">Мјеримо вријеме</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Колико је времена (минута, сати, дана) трајало... • Покажи/кажи колико је сати • Правимо календар • Правимо часовник <p style="text-align: center;">Купујемо - продајемо</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Пронађи и покажи новчаницу од ... • „Правимо“ новчанице • „Продавница“ 	<ul style="list-style-type: none"> - одређује дужину тако што је мјери педљем, лактом, разним предметима, те уочи да на тај начин не одређује прецизно дужину неког предмета - именује и разликује јединице за мјерење дужине (метар, дециметар и центиметар) и њихове ознаке - разликује односе између јединица мјере за дужину - практично изводи мјерење дужине у непосредној околини помоћу метра (зидарског, кројачког и сл.), те врши упоређивање мјерених дужина - именује и разликује предмете помоћу којих одређујемо вријеме - именује јединице за одређивање времена - одређује временске интервале на сату и календару и правилно записује јединице за вријеме - упоређује и претвара веће јединице за вријеме у мање и мање јединице у веће - процјењује колико је времена прошло тј. колико је времена нешто трајало - именује и разликује новчанице до 100KM (10, 20, 50 и 100) - од папира уз помоћ цртежа изради новчанице до 100KM (10, 20, 50 и 100) - у игри продавца и купца успјешно уочи колико новца треба да врати

ЈЕЗИЧКО - КОМУНИКАЦИЈСКЕ АКТИВНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ:

- Цјеловит развој дјечијих потенцијала кроз кориштење различитих форми комуникације, развој говорно-језичких вјештина;
- Усвајање гласовне структуре језика и уочавање структуре ријечи и реченица у складу са књижевно-језичким нормама и примјењивање у усменом и писменом изражавању;
- Развијање љубави према матерњем језику, читању и правилном изражавању у језичкој комуникацији;
- Развијање интересовања и љубави према књижевним дјелима, као и оспособљавање за доживљавање, разумијевање и анализу књижевних дјела, као и драмских, филмских и других умјетничких остварења из домаће и свјетске баштине.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

- Увјежбавање и оспособљавање за писмено и усмено изражавање;
- Увјежбавање правилног изговора и примјењивање основних норми из културе говорне комуникације;

- Развијање културе активног слушаоца и вјештог говорника у различитим ситуацијама;
- Подстицање ученика на примјењивање основних норми из културе говорне комуникације;
- Његовање књижевног језика у говору и писању;
- Постепено и системски богаћење рјечника;
- Упознавање са краћим књижевним формама, разликовање књижевних жанрова;
- Увјежбавање, утврђивање и примјењивање основних граматичких појмова;
- Развијање вјештине лијепог и правилног писања уз примјену правописних норми;
- Развијање читалачких навика, његовање љубави према читању и књижевном дјелу;
- Увјежбавање и усавршававање технике читања;
- Увјежбавање и утврђивање правилног читања и писања ћирилице и латинице;
- Усвајање и увјежбавање знања кроз игру;
- Активно учешће у јавним наступима, драматизацијама и другим сценским извођењима;
- Правилно изговарање реченица по значењу, облику, те говорних цјелина у текстовима;
- Увјежбавање, утврђивање и примјењивање основних граматичких појмова;
- Развијање вјештина разумијевања и доживљавања књижевног дјела.

ТЕМА: ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Ми слику, ви причу • Заврши причу • Препричавање на основу питања • Послушај па препричај (препричавање краћих текстова) • Разговори о доживљајима, догађајима на одређену тему Доживио сам нешто: смијешно, необично... • Описивање бића, предмета, појава Мој кућни љубимац Мој најбољи друг, другарица Моја мајка, отац, сестра, бака... аутић, лутка... Игра - погоди по опису Игре асоцијација • Маштаоница Осмишљање и причање занимљивих прича и пјесама Нелогичне приче Замисли да си... Путујемо у... Игре риме (осмишљавамо стихове, одговори стихом) „Кажу погрешно да испадне смијешно“ Замисли и одговори духовито (нпр. шта би било када би оловке проговориле, клупа проходила?...) „Дај смисао причи“ • Помијешана прича (правилан редослијед реченица) • Причавање на основу заданих ријечи 	<ul style="list-style-type: none"> - прича причу на основу низа слика или једне слике - осмишљава крај приче - усмено препричава причу на основу детаљних питања - препричава текст који је слушао - самостално прича доживљај - прича различите догађаје из непосредне околине - описује бића и предмете - упоређује особине бића и предмета - на основу описа идентификује бића, предмете и појаве - проналази тачан одговор на основу асоцијација - слободно прича на основу маште - описује замишљени ток радње - даје наслов причи - активно учествује у разговору поштујући културу говора - на креативан начин проналази ријечи које се римују - осмишљава стихове и одговара стихом на задану ријеч - маштовито и духовито осмишљава причу - правилно одреди редослијед реченица у „помијешаној“ причи - исприча и напише причу на основу заданих ријечи

ТЕМА: ГОВОРИ ПРАВИЛНО	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p style="text-align: center;">Лијеп и правилан изговор</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Правилан изговор (реченице по значењу и облику, изговор дијалošких и монологских цјелина, истицање ријечи у реченици) • Звуковне језичке игре за увјежбавање правилног изговора – могући примјери: брзалице, бројалице, разбрајалице, стиховни текстови ... • Ја кажем нечујно, ти кажеш гласно • Кажи супротну ријеч • „Ухвати ријеч“ • „Глуви телефон“ • Игра „На слово, на слово“ • „Каладонт“ • „Тражење питања на задану ријеч“ • „Погријешо сам, исправи ме“ 	<ul style="list-style-type: none"> - правилно изговара реченице по значењу и обликује дијалošке и монологске цјелине - правилно изговара брзалице, бројалице, разбрајалице пазећи на интонацију и артикулацију - прилагођава интонацију и темпо свог говора различитим ситуацијама - тачно одговара на питања и задатке - идентификује и наводи супротну ријеч од задане ријечи - изговара ријечи на задани глас/гласове - уочава грешке у говору - правилно формулише питање на задану ријеч
ТЕМА: ЗАБАВНА ГРАМАТИКА	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Самогласници и сугласници</p> <p>Реченице по значењу (изјавне, упитне, узвичне, заповједне) <i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Упитне реченице (осмишљавање питања на задану тему нпр. шта питају један другог два друга, вук и лисица, пуж и гусјеница... изјавну реченицу претварамо у упитну...) • Изјавне реченице (осмишљавање најљепших порука за друга/другарицу користећи изјавне реченице) • Узвичне реченице (проналажење узвичних реченица у датом тексту) • Заповједне реченице (осмишљавање заповједних реченица нпр. реченице које ученици не желе да чују док се играју на снијегу, на плажи или осмишљавање и писање шта им наређују у школи или кући...) <p>Које су то потврдне, а које одричне реченице?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разликује и наводи самогласнике и сугласнике - препознаје реченице по значењу (изјавне/обавјештајне, упитне, узвичне, заповједне), и правилно их користи - разликује потврдне и одричне реченице - правилно користи реченице које се разликују по облику

<p>Радња и вршилац радње</p> <p><i>могућа активност у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Игра „Шта ко ради?“ <p>Именице, глаголи и придјиви</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Именице - играмо се на слово на слово, али пазимо на велико слово (именице властите, заједничке) • Глаголи кроз игру (разни занимљиви задаци за препознавање и увјжбавање глагола, нпр. осмисли што више глагола на слово...) • Придјиви кроз игру (разни занимљиви задаци за препознавање и увјжбавање придјева нпр. одреди какво је... такмичење ко ће или која ће група навести више придјева за одређену именицу...) 	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и издваја субјекат и предикат у реченицама - правилно допуњава реченице субјектом и предикатом - разликује и наводи примјере именица, глагола и придјева - идентификује и разликује именице које означавају бића, предмете и појаве - идентификује и разликује глаголе радње, стања и збивања - идентификује и користи описне придјеве
ТЕМА: КАКО СЕ ШТА ПИШЕ	
Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Одговарајући знак на крају реченице</p> <p>Исправи грешку – могући примјери:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Писање имена, презимена, надимака; имена животиња; назива градова/села; географских појмова у окружењу - Правилно преписивање текста - Правилно раздвајање ријечи у спојеним реченицама - Означавање тачно/нетачно написаних реченица <p>Ријечца „ЛИ“ - могући примјери: Како гласи реченица у којој ће бити ријечца „ЛИ“?</p> <p>Ријечца „НЕ“ - могући примјери: Како пишемо ријечцу „НЕ“?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - пише одговарајући знак на крају реченице - правилно пише велико почетно слово код имена, презимена, надимка, имена животиње, назива градова/села, географских појмова у окружењу - препознаје грешке у писању великог и малог слова и исправља их - правилно користи размак између ријечи у реченици - препознаје и означава правилно написане реченице - на основу изјавне реченице напише упитну, уз правилну употребу ријечце „ЛИ“ - правилно пише ријечцу „НЕ“ уз глаголе у реченицама
ТЕМА: КЛУБ ЧИТАЛАЦА	
Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Народне приче • Пјесме • Бајке • Басне • Пословице, брзалице, загонетке, питалице • Разни текстови из дјечијих часописа <i>(Бирати књижевна дјела прилагођена узрасту која се не обрађују на редовној настави)</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво слуша читаоца - укратко препричава прочитани текст - наводи и описује основне особине ликова - идентификује главне и споредне ликове у књижевним дјелима - одговара на питања која се односе на прочитани текст

<p>• Стваралачко слушање</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <p>Измијени дио приче избацио бих из приче... позвао бих у причу... промијенио бих крај приче...</p> <p>Препознај бајку/басну/причу/пјесму: по једној реченици по дијелу текста по стиху или стиховима</p> <p>Квизови, мозгалице</p> <p>• Обиљежавање значајних датума: Свјетски дан матерњег језика Свјетски дан поезије</p>	<ul style="list-style-type: none"> - описује како се осјећао док је слушао књижевно дјело - у интеракцији са вршњацима и водитељем открива поруку текста - разликује књижевна дјела - препознаје и даје тачан одговор на загонетке/питалице - рецитије стихове - на креативан и маштовит начин измијени причу - препознаје и именује бајку, басну, причу, пјесму на основу реченице, дијела текста, стихова... - активно учествује у радионичким активностима и манифестацијама
---	---

ТЕМА: ЧИТАМО И ПИШЕМО

Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Читање штампаних ћириличних и латиничних слова, ријечи, реченица и краћих текстова</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведених садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Читање наглас и у себи • Читање са разумијевањем • Читање реченица, краћих текстова – извучи из шешира/кутије • Игра „Палиндром“ - читање уназад <p>Писање штампаних и писаних слова латинице</p> <p>Повезивање писаних слова латинице у структуре ријечи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - чита реченице, текстове написане ћириличним и латиничним писмом и разумије смисао прочитаног - препознаје и пише штампана слова латинице - препознаје и пише писана слова латинице - самостално осмишљава и пише ријечи и реченице латиничним словима - уочава разлику и повезује велика и мала слова латинице - препознаје и пише писана латинична слова - правилно повезује слова и формира ријеч

<p>Писање ријечи и реченица штампаним и писаним словима ћирилице и латинице</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Састављање ријечи од понуђених слова • Напиши што више ријечи на слово... • Од понуђених слова састави најдужу ријеч • Уланчавање: Ријеч по ријеч – реченица • Скривене ријечи – пронађи скривену ријеч у понуђеној ријечи (славан – лав, морнар – нар, стомак – сто, мак или свестран – све) • Ријечи од ријечи (спајање двије или више ријечи да се добије нова – ја, бука - јабука) • Укрштенице, ребуси, осмосмјерке • Састављање ријечи по узору • Преписивање текста са ћирилице на латиницу • Допуњавање реченица • Састављање реченица од понуђених ријечи • Реченице које су доживјеле „земљотрес“ (са погрешним редом ријечи у реченици) • Пишемо пјесме – ријечи у шетњи траже свој пар • Писање честитки и разгледница • Писање писма другу, рођаку... 	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и пише слова која се идентично пишу у оба писма - правилно преписује текст пазећи на уредност и тачност - лијепо и уредно пише у складу са својим могућностима - правилно и тачно преписује текст са ћирилице на латиницу - правилно одреди ред ријечи у реченици, да би реченица имала смисао - самостално или уз помоћ напише пјесму пазећи на римовање стихова - самостално напише честитке/ разгледнице - разликује изглед и садржај честитке и разгледнице - пише писмо пазећи на правилан ред ријечи, граматичка правила, уредност и смисао поруче коју жели да поручи
ТЕМА: ЈА КАО ГЛУМАЦ	
<p>Садржаји/Појмови</p>	<p>Исходи</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Луткарске представе • Драматизација приче/басне/бајке • Ситуацијске драматизације и игрокази • Имитације • Филмови за дјецу • Обиљежавање значајних датума: Свјетски дан позоришта 	<ul style="list-style-type: none"> - изводи луткарске представе/драматизације текста/ имитације на задану тему - демонстрира одређене улоге - пажљиво слуша/посматра различита сценска извођења - пажљиво гледа анимиране филмове, игране и документарне филмове и може да их преприча - израђује лутке и користи их у луткарским представама - активно учествује у припреми и реализацији школске приредбе - активно учествује у радионичким активностима

УМЈЕТНИЧКЕ АКТИВНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ:

- Подстицање цјелокупног развоја дјечијих потенцијала кроз ликовно, музичко и друге видове стваралаштва;
- Развијање основних способности, вјештина и интересовања за различите форме ликовног изражавања: цртање, вајање, сликање употребом различитих техника и материјала;
- Упознавање основа музичке писмености и сценске умјетности, те развијање интересовања за различите видове музичког и сценског извођења;
- Његовање љубави према умјетничким вриједностима традиције и културе српског народа и других народа и народности који живе у Републици Српској.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ:

- Упознавање материјала и техника ликовног стваралаштва;
- Изражавање емоција кроз ликовно и музичко изражавање;
- Стицање вјештина изражавања кроз покрет, плес и народна кола;
- Оспособљавање да активно слуша и изводи музичка дјела;
- Подстицање на активно учествовање у извођењу драмских дјела;
- Развијање уредности при раду и осјећаја за лијепо;
- Развијање критичности и самокритичности;
- Утврђивање значаја и улоге културно-историјског наслијеђа, традиције и обичаја у обликовању властитог идентитета;
- Развијање одговорног односа према себи, окружењу и културном наслијеђу;
- Усвајање и увјежбавање знања кроз игру.

ТЕМА: ЛИКОВНЕ И КРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ

Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Примјена различитих техника и материјала (темпере, колаж, креда, оловка, бојице, угљен, воштане боје, пластелин, глинамол, фломастери, глина, тијесто, кинетички пијесак, разни природни материјали, рециклажни материјали...)</p> <p><i>могуће активности и мотиви у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Илустрација књижевних дјела (бајке, басне, пјесме ...) • Илустрација омиљеног лика (замишљеног, из породице, књижевног текста, историјске личности...) • Моделовање и обликовање (бића и предмета и сл.) • Мозаик (лик, предмети...) • Отискивање (лишће, кромпир, јабука, спужва, шака, прсти...) • Радионице на разне теме (празници, вјерски празници, годишња доба, музички инструменти...) 	<ul style="list-style-type: none"> - цртежом представи књижевно дјело и омиљеног лика - обликује од пластелина, глине, глинома... задане облике - израђује ликовне радове уз помоћ природних материјала (рижа, пасуљ, житарице, каменчићи, слама...) - ствара композиције обликовањем различитих материјала - мозаиком представи задани мотив - ликовно се изрази отискивањем различитих облика - изради рад уз помоћ печата или других рељефних предмета (отискивање)

<ul style="list-style-type: none"> • Израда костима и маски • Израда панона на различите теме (Дјечија права и обавезе, правила понашања у продуженом боравку, годишња доба...) • Израда плаката (најава за школску приредбу, балет, вашар, изложбу, представу, базар) • Изложбе 	<ul style="list-style-type: none"> - активно учествује у радионичким активностима и креативно се изражава - изради костим и маску на задану тему - активно учествује у групним активностима приликом израде панона и плаката на различите теме - исказе креативност, уредност и прецизност у раду - правилно користи различите материјале - врши процјену свог, туђег и заједничког рада
--	--

ТЕМА: МУЗИКА, ПЛЕС И ГЛУМА

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Слушање музике (музика познатих свјетских композитора, дјечије пјесме, музика различитих крајева...) • Пјевање дјечијих пјесама • Рецитовање пјесама (дјечије пјесме познатих дјечијих пјесника ...) • Моја драмска тачка • Осмишљавање и извођење ритмичких покрета • Познати плесови (Валцер, Румба, Танго...) и дјечије кореографије (Пачији плес, Хоки-Поки...) 	<ul style="list-style-type: none"> - пажљиво слуша музичку композицију - препознаје и разликује музичку композицију - самостално и хорски пјева пјесме по слуху - експериментише звуцима и ритмовима помоћу Орфовог инструментарија - изражајно рецитије пјесме - креативно се изрази кроз плес и глуму - прати мелодије одговарајућим покретима и/или плесом - описује доживљај композиције - правилно изводи плесне кораке

ТЕМА: ОБИЧАЈИ И ТРАДИЦИЈА

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Вјерски празници • Свети Сава – школска слава (химна, лик и дјело...) • Ми веземо, плетемо (Змијањски вез, гоблен и сл.) • Фолклор (ношња, игра свог краја, употребни предмети) • Традиционални инструменти (фрула, тамбура, бубањ, свирала, труба од љескове коре...) 	<ul style="list-style-type: none"> - објашњава појмове традиција и обичаји - именује вјерске празнике народа који живе у Републици Српској - наводи обичаје везане за вјерске празнике - демонстрира обичаје везане за породична славља - наводи специфичности из живота и дјела Светог Саве - препознаје и изводи Химну Светом Сави - игра народну игру свог краја - црта и шематски приказује мотиве народне ношње - израђује једноставне ручне радове - именује и описује намјену различитих предмета (опанак, чутура, вретено, преслица...) - звучно и визуелно препознаје традиционалне инструменте свога завичаја и Републике Српске

СОЦИОЕМОЦИОНАЛНЕ АКТИВНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Цјеловит развој дјечијег потенцијала, социјалних, емоционалних и радно-акционих компетенција ученика;
- Развијање основних животних вјештина;
- Оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено мјесто у њему;
- Развијање способности и вјештина дјеловања и понашања у складу са друштвеним, културним и породичним вриједностима.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Препознавање и схватање узрочно-последичних веза и односа;
- Оспособљавање за спознају сопствене личности, карактеристика, способности, могућности, потреба, интересовања, као и јачање самопоуздања;
- Подстицање и развијање друштвено прихватљивих норми понашања, правилног односа према другима, интеракције са другима, показивања кооперативности и заједничког дјеловања;
- Упознавање ученика са дјечијим правима и обавезама;
- Подстицање дјеловања у складу са демократским принципима, уважавајући и прихватајући различитости;
- Подстицање ученика да препознају своје емоције и адекватно их испољавају у различитим животним ситуацијама, те развијање способности за препознавање и уважавање емотивних стања других људи;
- Развијање еколошке свијести, као и препознавање важности природе и уважавање природе као простора за живот и рад људи;
- Оспособљавање ученика за адекватно учествовање у саобраћају;
- Развијање и његовање основних људских вриједности.

ТЕМА: КО САМ ЈА?

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Слика о себи • Ја и како ме други виде • Свако је нешто посебно • Ја у огледалу • Моје могућности • Кад порастем...	<ul style="list-style-type: none"> - наводи особине које карактеришу његову личност - без љутње саслуша мишљење других људи о њему - уочава да се свака особа/дијете разликује како по физичким, тако и по карактерним особинама - наводи своје јаке и слабе стране - објашњава своја интересовања, хобије, омиљене игре - наводи занимање којим жели да се бави и образложи избор жељеног занимања

ТЕМА: ДРУГАРСТВО И КОМУНИКАЦИЈА СА ДРУГИМА

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Упознајмо се! (међусобно упознавање кроз игру - интересовања, навике, омиљене игре, играчке)	<ul style="list-style-type: none"> - представи се другарима кроз различите аспекте - именује најбољег друга/другарицу и објасни зашто му је он/она најбољи друг/другарица - опише најбољег друга/другарицу тј. наведе његове особине - израђује стабло драгих људи

<ul style="list-style-type: none"> • Мој најбољи/а друг/другарица из продуженог боравка • Стабло драгих људи • Мој омиљени јунак из приче, бајке, цртаног филма... • Сарадња, међусобна помоћ и дијељење • Заједништво • Међусобно повјерење • Приватност • Тајне • Комуникација, комуникација – сложена занимација • Односи међу ученицима: <ul style="list-style-type: none"> - Конфликти међу ученицима и како их ријешити - Како да справљамо, а да се не посвађамо? - Посредовање у сукобу између другара 	<ul style="list-style-type: none"> - представља другима и описује свог омиљеног јунака из приче, бајке, цртаног филма или филма, - описује ситуације када је сам, својим понашањем, показао оне вриједности које цијени код својих омиљених јунака - наводи, описује и демонстрира примјере помагања и дијељења - дијели школски прибор, ужину... са другима - помаже другима у извршењу задатака - описује осјећај задовољства због успјешно завршеног заједничког посла - учествује у заједничким активностима и наводи значај заједничког рада - објашњава појам и важност повјерења и наводи друга/другарицу у којег/коју има повјерење - наводи како треба да се понаша да би задобио/ла нечије повјерење - објашњава појам приватности, значај приватности и зашто је важно поштовати нечију приватност - објашњава појам тајне и препознаје потенцијално опасну тајну - уочава и наводи разлике између насилне и ненасилне комуникације - наводи важност пажљивог слушања саговорника - демонстрира облике лијепог понашања - мирно рјешава сукобе, помаже и уважава друге ученике - показује самоконтролу у понашању - описује шта је довело до сукоба - примијени вјештину ненасилне комуникације у рјешавању сукоба и вршњачком посредовању - препознаје и наводи осјећања и потребе учесника у сукобу - предлаже примјере рјешавања сукоба - води рачуна о осјећањима и потребама других - адекватно реагује на провокације - уочава да је за узајамно разумијевање важно поштовање и пажљиво слушање саговорника
--	---

ТЕМА: ЈА У ШКОЛИ

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Правила понашања:<ul style="list-style-type: none"> - у продуженом боравку - у школском дворишту • Обавезе и одговорности у школи • Школа какву желим	<ul style="list-style-type: none"> - договара правила понашања и понаша се у складу с њима - поштује етички кодекс - именује своје обавезе и одговорности у школи - поштује и пази на туђу и заједничку имовину - води бригу о уредности и безбједности заједничке имовине - изражава своје задовољство/незадовољство условима, појавама, личним и туђим поступцима у школи - наводи приједлоге активности како би школа била што пријатније мјесто - активно учествује у активностима усмјереним на унапређење услова за боравак у школи

ТЕМА: ПОРОДИЦА

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Породица и родбина • Моји преци • Породично стабло • Подјела послова у породици (улоге, задужења) • Обиљежавање значајних датума: Међународни дан породице	<ul style="list-style-type: none"> - разликује појмове породица и родбина - разликује појмове бака, прабака, чукумбака, дјед, прадјед, чукундјед и објасни њихове међусобне односе и породичне улоге - илуструје и објасни своје породично стабло - објашњава улоге и задужења чланова своје породице - учествује у радионичким активностима

ТЕМА: ДЈЕЧИЈА ПРАВА

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Различити смо, али су нам права иста:<ul style="list-style-type: none"> - Дјечија права • Моје одговорности и обавезе • Обиљежавање значајних датума:<ul style="list-style-type: none"> - Дан дјетета - Дјечија недјеља	<ul style="list-style-type: none"> - наводи/илустративно приказује основна дјечија права - објашњава важност поштовања права дјете без обзира на различитости (социјалне, етничке, културне, интелектуалне, физичке итд.) - учествује у активностима поводом обиљежавања Дјечије недјеље и Дана дјетета - објашњава појам одговорности и обавеза - наводи примјере одговорног понашања

ТЕМА: ЕМОЦИЈЕ

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Туга/радост • Страх • Поносим се/Стидим се • Емпатија • Ја и љубав • Љубомора • Мој бијес • Изражавање емоција на прихватљив начин • Имам проблем, шта ћу сад? • Психосоцијална помоћ, коме се можемо обратити (сарадања са стручном службом школе)	<ul style="list-style-type: none"> - описује како се осјећа - наводи ситуације које га чине срећним - наводи ситуације због којих је тужан - подијели са другима своје страхове и спозна начине превазилажења осјећаја страха - наводи ситуације у којима је био поносан због поступка којим је учинио добро дјело - описује ситуације у којима је осјећао стид и спозна начине превазилажења осјећања стида - исказује способност саосјећања и разумијевања за друге (за сиромашне, болесне, људе у невољи, људе који имају проблем, животиње...) - разговара о љубави према различитим особама из свог живота и начинима показивања исте - препознаје и адекватно реагује на осјећај љубоморе - препознаје и адекватно реагује на осјећај бијеса - описује ситуације које у њему изазивају бијес - препознаје осјећање бијеса код других на основу вербалне и невербалне комуникације - наводи различите начине и технике рјешавања проблема - адекватно реагује у ситуацијама које доживљава као неуспјех - изражава своја осјећања на прихватљив начин водећи рачуна да не повриједи друге особе - правилно реагује на провокације - адекватно прихвата и реагује на критику - зна коме се може обратити за помоћ уколико има проблем

ТЕМА: ЕКОЛОГИЈА

Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Заштита околине / Наша улога у очувању околине</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Еколошке заповијести • Рециклирај, не фолирај! • Љубав према природи • Еко акција: уређујемо двориште школе • Истраживачке активности у природи • Истражујемо занимљивости о животној средини • Обиљежавање значајних датума: Дан вода Дан планете Земље Дан без аутомобила 	<ul style="list-style-type: none"> - наводи и објашњава начине заштите животне средине - описује начине одлагања различитих врста отпада - осмишљава слогане и паролe који промовишу еколошке принципе - објашњава појам и значај рециклаже - наводи материјале који се могу рециклирати - правилно разврстава материјале за рециклажу - наводи важност бриге о природи и њеном утицају на живот свих живих бића - именује поступке којима можемо показати правилан однос према природи - активно учествује у уређењу школског дворишта - учествује и иницира активности у природи - истражује различите занимљивости о животној средини - учествује у радионичким активностима - иницира и организује различите еко акције

ТЕМА: КУЛТУРА ПОНАШАЊА

Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Пристојно понашање – Бонтон</p> <p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Поздрављање – упознавање • Понашање за столом • На аутобуској станици и у јавном превозу • На излету, путовању • У установама културе • У вјерским објектима 	<ul style="list-style-type: none"> - познаје и поштује правила лијепог понашања - критички процјењује адекватност одређених поступака - објашњава како се пристојно упознаје са другом особом и демонстрира ту активност - објашњава и демонстрира правила понашања за столом, како се правилно користи прибор за јело - објашњава правила пристојног понашања на аутобуској станици, у јавном превозу и путовањима - демонстрира понашање према старијим особама, инвалидима и трудницама у превозу - поштује правила понашања у установама културе - наводи правила понашања у вјерским објектима и описује начин облачења приликом посјета вјерским објектима

Лијепе ријечи	<ul style="list-style-type: none"> - користи лијепе ријечи у комуникацији са другарима/другим особама - наведе четири чаробне ријечи и зна да објасни у којим ситуацијама се примјењују
<p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <p>Чудесан свијет лијепих ријечи</p> <p>Игре лијепим ријечима</p>	

ТЕМА: САОБРАЋАЈНА КУЛТУРА

Садржаји/Појмови	Исходи
Саобраћај	
<p><i>могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Саобраћајни појмови • Саобраћајни знакови • Врсте саобраћаја • Ја у саобраћају 	<ul style="list-style-type: none"> - именује и разликује саобраћајне појмове: коловоз, тротоар, пјешачки прелаз, семафор, раскрсница, саобраћајни знак итд. - разликује и наводи врсте саобраћаја - препознаје и разликује саобраћајне знакове - поштује саобраћајна правила - описује кретање од куће до школе уважавајући саобраћајна правила - описује и демонстрира правилно понашање пјешака на пјешачком прелазу са семафором и без семафора - објашњава и демонстрира правилан прелазак улице без означеног пјешачког прелазак - описује и демонстрира правилно кретање пјешака на улици са тротоаром и без тротоара - описује и демонстрира правила понашања приликом вожње ролера, бицикла ... - описује и демонстрира кретање ученика у групи и појединачно

ТЕМА: ЊЕГУЈЕМО ЉУДСКЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Великодушност, доброта • Искреност, поштење • Захвалност • Марљивост • Стрпљење и самоконтрола 	<ul style="list-style-type: none"> - набраја људске вриједности - описује важност понашања у складу са договореним вриједностима - описује ситуације када је чинио добра дјела - разликује искрено од неискреног понашања и описује посљедице до којих доводе - уочава посљедице лажи - објашњава начине указивања захвалности другима - личним поступцима показује захвалност - разликује марљивост и љеност и наводи посљедице таквих понашања - наводи особине и радње које примјењује стрпљива особа - личним примјером показује стрпљивост и показује самоконтролу

<ul style="list-style-type: none"> • Самосталност • Самопоштовање и самопоуздање • Истрајност и упорност • Толеранција • Праведност • Слобода • Солидарност • Љубазност • Храброст • Хуманост 	<ul style="list-style-type: none"> - самостално обавља задатке и активности - наводи примјере поштовања себе и других - покаже самопоуздање учешћем у активностима - наводи карактеристике особе која има самопоуздање - показује истрајност и упорност у раду - уочава везу истрајности и упорности у раду са доживљајем успјеха - односи се према другима са уважавањем и прихвата мишљења других - на праведан начин дијели ствари, задужења, улоге - на праведан начин рјешава конфликте - разликује праведно од неправедног понашања - идентификује примјере слободе - објашњава значај слободе изражавања мишљења и понашања - помаже пријатељима у тешким тренуцима - радује се туђим успјесима - указује на важност солидарности према старијим, млађим, људима са потешкоћама... - наводи позитивна искуства и емоције у вези са љубазним понашањем - демонстрира љубазно понашање и комуникацију у друштву, породици, школи... - љубазно се опходи према другима - препознаје особине храбрих људи (одлучност, труд, снага, упорност...) - одазива се на позив за учешће у хуманитарним акцијама - иницира и организује хуманитарне акције на нивоу одјељења, групе, школе - помаже људима којима је помоћ потребна - спреман је да се бави волонтерским и хуманитарним радом
---	--

ФИЗИЧКО - ЗДРАВСТВЕНЕ АКТИВНОСТИ

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- Свестрани развој личности кроз развијање позитивног става према здравим стиловима живота;
- Усвајање вјештина и знања које омогућавају учешће у различитим играма и спортским активностима и схватање значаја редовног вјежбања и упражњавања спортских активности;
- Развијање самопоуздања и социјализације дјетета учешћем у колективним активностима;

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ

- Усвајање важности цјеложивотног физичког вјежбања за очување и унапређење здравља;
- Развијање навика здраве исхране;
- Развијање свијести о нивоу сопствених способности и карактеристика;
- Оспособљавање за коришћење природних облика кретања на различите начине;
- Утицање на правилно држање тијела примјеном природних облика кретања;
- Развој моторичких и функционалних способности;
- Социјализација и формирање морално-вољних особина ученика кроз примјену правила различитих игара;
- Усвајање основа технике спортских игара кроз упражњавање игара на отвореном;
- Оспособљавање за правилно извођење заданих вјежби;
- Формирање здравствено-хигијенских навика,
- Развијање одговорног односа према простору за вјежбање, реквизитима и личној хигијени.

ТЕМА: БРИГА О ЗДРАВЉУ

Садржаји/Појмови	Исходи
<p>Здравље и здрави стилови живота</p> <p><i>Могуће активности у оквиру наведеног садржаја:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Пирамида исхране • Здрава исхрана (правимо зимницу, здраву ужину, здраве слаткише и напитке, чипс од јабуке...) • Вртни пројекат (узгајање и његовање мини баште у кутку учионице или у дворишту школе: рано поврће, лековито и зачинско биље...) • Календар здравља • Лична хигијена и хигијена простора • Обиљежавање значајних датума: Свјетски дан здравља	<ul style="list-style-type: none"> - објашњава важност правилне и здраве исхране - разликује здраве од нездравих намирница - објашњава како правилна/неправилна исхрана утиче на здравље људи - на креативан начин прикаже пирамиду здраве исхране и објасни је - објашњава важност здравих стилова живота - учествује у вртним пројектима - израђује календар здравља у циљу очувања здравог начина живота - примјењује активности испланиране у календару здравља - наводи и објашњава начине одржавања личне хигијене и примјењује их - наводи и објашњава начине одржавања хигијене просторија продуженог боравка - учествује у уређењу простора - активно учествује у обиљежавању важних датума

ТЕМА: КРЕТАЊЕ	
Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Ходање • Трчање • Скакање • Поскакивање • Прескакање • Бацање • Хватање • Гађање • Додавање • Вучење • Гурање • Пузање • Провлачење • Дизање • Ношење 	<ul style="list-style-type: none"> - савладава основе моторичких радњи кроз ходање, трчање, пењање, ваљање, пузање, вучење, гурање - изводи различите варијанте поскока, скокова, прескока, провлачења савладавањем нижих, виших, већих, мањих, окомитих, косих и водоравних препрека - манипулише објектима различитим начинима хватања, бацања, додавања, гађања, вођења, жонглирања једног или више предмета различитих облика, величина, тежина, тврдоћа - активира горње и доње екстремитете кроз различите активности: бацање, гађање, хватање, додавање - савлада отпор кроз различите начине дизања, ношења, гурања, вучења
ТЕМА: ОПШТЕ ИГРЕ	
Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Штафетне игре • Вјежбање у полигонској постави • Вјежбање по станицама • Превентивно корективне вјежбе • Аеробик за дјецу • Спортски полигони • Игре без реквизита („Хваталице“, „Дан-ноћ“, „Имали смо пиле“, „Ланац“, „Жмирке“, „Школица“, „Иде маца око тебе“, „Залеђени чича“, „Ђорав бака“) • Игре уз музику („Музичке столице“...) 	<ul style="list-style-type: none"> - показује моторичке способности кроз различите полигоне, штафетне игре, вјежбе по станицама и аеробик за дјецу - правилно изводи вјежбе - изводи превентивно корективне вјежбе - показује позитивне карактерне особине - поштује правила игре - савладава препреке у општим играма
САВ ТАЈ СПОРТ	
Садржаји/Појмови	Исходи
<ul style="list-style-type: none"> • Мали фудбал • Мини рукомет • Мини одбојка • Мини кошарка 	<ul style="list-style-type: none"> - препознаје елементе спортских игара - изводи елементе различитих спортова - учествује у игри примјењујући правила и поштује их - доноси одлуке у игри - разликује правила у спортским играма

АКТИВНОСТИ ПО ИЗБОРУ ШКОЛЕ

Активности планирати у складу са школским и локалним условима.

3. АКТИВАН И ПАСИВАН ОДМОР

Пасиван одмор омогућава ученицима да послуже напорних физичких активности, у мировању надокнаде изгубљену енергију, одморе мишиће и припреме се за наредне активности.

Активан одмор омогућава ученицима да путем разноврсних физичких активности каналишу нагомилану енергију након дужег времена проведеног у физички пасивном стању.

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКА УПУТСТВА И ПРЕПОРУКЕ

Приликом планирања активности у продуженом боравку неопходна је доминација игре и играликих активности. Игра пружа могућност за унапређивање и вјежбање перцептивно-моторичких, интелектуалних, социоемоционалних, комуникацијских и креативних вјештина. Избор конкретних активности зависи од креативности, иновативности водитеља, његове домишљатости и аутентичности. Неопходно је имати у виду активну позицију ученика у свим фазама рада.

Организацијом рада у продуженом боравку обухваћена су три различита обавезна подручја рада и то:

- **активан и пасиван одмор ученика,**
- **подршка ученицима у учењу,**
- **слободне активности.**

Ријеч је о обавезним садржајима рада, који се током седмичне и дневне организације рада у продуженом боравку континуирано смјењују. Једнако су важни за остварење дефинисаних циљева програма рада у продуженом боравку, те ниједан од њих не треба имати приоритет у односу на други, него напротив, сва три подручја се требају сматрати обавезним садржајима и морају бити присутни у организацији рада у продуженом боравку.

Могуће је у времену предвиђеном за учење и израду домаћих задатака, као и у времену планираном за слободне активности ученика, предвидјети краће одморе, уколико се за тим укаже потреба. Реализовање планираних активности у оквиру дефинисаних подручја треба планирати на начин да се мијењају облици и методе рада, како не би долазило до додатног оптерећења ученика.

Подршка ученицима у учењу планира се у складу са оперативним плановима наставника разредне наставе. У продуженом боравку дио времена треба посветити подршци у учењу, кроз различите видове подршке ученику (подршка у изради домаће задаће, понављање обрађених наставних садржаја, увјежбавање и друго). Подршка треба да буде усмјерена на развијање радних навика код ученика и самосталности у учењу. Водитељ треба да, у координацији са наставницима разредне наставе, прати обавезе ученика, те да му пружи подршку за реализацију истих. Такође, водитељ треба да процијени које вријеме је оптимално за извршавање ових обавеза, како не би долазило до презасићености и преоптерећености ученика. Потребно је водити рачуна о томе да ће поједини ученици завршити своје обавезе прије других, те водитељ мора бити спреман да ученике додатно радно ангажује, како не би ометали остале ученике.

У нашој наставној пракси домаћа задаћа за ученике другог и трећег разреда подразумијева самосталан рад уз кориштење уџбеника или других извора знања.

Слободне активности дају могућност школи да подстиче развој ученикове цјелокупне личности, а реализују се кроз: језичко-комуникацијске активности, математичко-логичке активности, социоемоционалне активности, умјетничке активности, физичко-здравствене и активности по избору школе.

У току дана не смије доћи до понављања дневних активности за исту групу ученика. Кроз слободне активности школа треба развијати и унапређивати ученикова знања, вјештине, способности, те подстицати креативност и машту...

Слободним активностима треба да буде посвећено више времена од времена планираног за подршку у учењу и за активан и пасиван одмор. Предвиђене активности морају бити разноврсне и примјерене узрасту. На нивоу дана препоручује се реализација три слободне активности.

Приликом реализације програмских садржаја за трећи разред у оквиру **математичко-логичких активности**, водитељ продуженог боравка приступа слободно, флексибилно и креативно, стављајући ученика у центар активности. Водитељ продуженог боравка је тај који код ученика подстиче развој логичког и математичког мишљења и закључивања.

Програм је потребно реализовати кроз игру, водећи рачуна да ученици усвоје очекиване исходе и остваре опште и посебне циљеве. Дидактички материјал је пожељно израдити од природних материјала, те помоћу истог реализовати предложене математичке игре или математичке игре које је сам водитељ припремио у складу са очекиваним исходима и циљевима учења.

Неке од предложених игара биће објашњене у наставку текста. Исте могу бити и примјер који ће водитеља подстаћи на осмишљавање и израду нових игара. **У току седмице предвиђено је да се математичко-логичке активности реализују два пута.**

Објашњење примјера непознатих игара

ШКОЛИЦА СА ГЕОМЕТРИЈСКИМ ОБЛИЦИМА - Нацртати школицу кредом у боји. Поред познатих, водитељ сам ствара „школицу“ потенцирајући поједине геометријске облике и њихово именовање. Водитељ објашњава начине на које ће се ученици кретати по одређеном геометријском облику. Нпр. у кругу ученик скаче на једној ноzi, троугао прескаче...

ТРАЖИ ИСТИ ОБЛИК - Дјеца су подијељена у групе. На поду се нацртају/налијепе круг, квадрат, правоугаоник. Дјеца добију медаљоне у облику нацртаних облика. Нпр. на знак водитеља она дјеца која имају круг, трче до круга и око њега формирају исти облик (круг).

МИ ЦРТАМО КРУГОВИМА - Дјеца се играју геометријским облицима по слободној вољи. Касније се прелази на усмјерену игру. Нпр. од дјецe се тражи да направе цвјетове од кругова исте величине; меду од кругова различите величине; пиле од кругова и троуглова и сл.

ДОМИНО - ГЕОМЕТРИЈСКИ ОБЛИЦИ - Направимо 16 плочица (картона) у четири варијанте: 1. група: 4 плочице на којима су облици обојени у црвено и то: троугао-троугао, троугао-квадрат, троугао-правоугаоник, троугао-круг; 2. група 4 плочице на којима су облици обојени у плаво и то: квадрат-правоугаоник, квадрат-троугао, квадрат-круг, квадрат-квадрат, 3. група: 4 плочице на којима су облици обојени у зелено и то: круг-круг, круг-троугао, круг-квадрат, круг-правоугаоник; 4. група: 4 плочице на којима су облици обојени у жуто и то: правоугаоник-правоугаоник, правоугаоник-троугао, правоугаоник – круг, правоугаоник квадрат.

Плочице су подијељене тако да сваки играч добије једнак број плочица. Први играч једну плочицу ставља на средину стола и именује оно што је на плочици. На сто сљедећи играч ставља плочицу са истим облицима. Игра траје док се све плочице не сложе.

КО СЕ САКРИО - Водитељ пред дјецу на сто стави геометријска тијела. Тражи од дјецe да их добро погледају. Након тога, једно дијете, излази из просторије. Водитељ сакрије једно геометријско тијело. Дијете на позив улази у просторију и утврђује које геометријско тијело недостаје. Остали му помажу ријечима „топло-хладно“.

ПРОНАЂИ ГЕОМЕТРИЈСКА ТИЈЕЛА - Водитељ најприје провјери да ли дјеца разликују и препознају геометријска тијела. Држи у руци геометријско тијело, а дјеца га описују и уочавају разлике у односу на друга геометријска тијела.

Водитељ узима „тајанствену торбицу“, износи је пред дјецу и објашњава правила игре. Дјеца одређеним редом излазе, завлаче руку, ухвате један предмет, опипају га и не извлачећи руку покушавају погодити који је предмет (геометријско тијело). Вади предмет и показује дјеци. Ако је погодио предмет, узима га и добија један поен, ако није враћа предмет у ту торбу. Игра се наставља док торбица не буде празна.

ШТА МОГУ НАПРАВИТИ ОД КОЦКИЦА – У овој игри дјеца од коцкица праве разне објекте (куће, зграде, куле...). Када заврше „градњу“ објашњавају шта су направили и од којих геометријских тијела су састављени направљени објекти.

БРОЈЕВИ ТРЧЕ - Дјеца су подијељена у двије колоне. Сваком дјетету се додјељује одређени редни број (дјеца у обе колоне имају исте бројеве). Када водитељ изговори неки број, дијете са тим редним бројем трчи око своје колоне надесно и поново стаје на своје мјесто. Колона чији такмичар први стигне на своје мјесто добија два жетона (поена), колона чији такмичар стигне други на своје мјесто добија један жетон (поен). Игра се понавља док сви бројеви не истрче. На крају играчи изброје своје жетоне (поене). Побједник је она екипа која има више жетона.

ЖИВИ НИЗ БРОЈЕВА - Дјеца су подијељена у колоне. Свако дијете добије бец или наљепницу са неком бројевном картом. Стају у колону по један, од један до највећег броја. Водитељ разговара са ученицима о претходнику и сљедбенику датог броја. Водитељ пушта музику, група се раставља, сви играју, а кад музика престане сви брзо трче на своје мјесто. Ако је група добро обавила „низање“ наставља сљедећа група.

СТОЈ, АКО ЗНАШ, НАЗАД БРОЈ - Дјеца сједе за столом. Водитељ им подијели по једну бројевну карту од један до 100. Затим, прозива по једно дијете, које има одређен број, да броји од један па до тог броја који је означен на бројевној карти, а онда водитељ каже: „Стој, ако знаш, назад број“. Дијете почиње да броји уназад. Захтјев може бити и да дијете броји по два унапријед или уназад, од неког броја.

КО ИМА ВЕЋИ ИЛИ МАЊИ БРОЈ - Дјеца добијају по двије картице. Водитељ ставља једну слику на средину стола. Дјеца треба да ставе на сто картице на којима је број за један мањи него на његовој слици и све картице које су мање од његове бројевне картице, ако водитељ стави картицу на којој је број 22 дјеца треба да ставе све картице на којима су бројеви: 21, 20, 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12 ... 1.

ПОИГРАЈМО СЕ БРОЈЕВИМА - Водитељ дијели ученицима картице, свакоме по двије или три, а за себе задржи картице са већим бројевима. Водитељ подиже једну своју картицу. Затим од ученика захтијева да подигну ону картицу која означава нпр. за један мањи број. Водитељ понавља игру са другом картицом уз промјену захтјева.

БРЗО РЕЦИ БРОЈ - Дјеца стоје у полукругу, а водитељ је испред њих са лоптом у руци. Када добаци лопту једном дјетету и каже: „Брзо реци број за два већи/мањи од 50“, дијете које ухвати лопту треба да каже 52/48 итд.

КОЛИКО ИМА У ДРУГОЈ ВРЕЋИ - Нпр. на сто, пред дјецу, стави се двадесет пет куглица. Затим, водитељ у једну врећу стави четрнаест, а у другу једанаест куглица. Потом, пред дјецом отвори само једну врећу и пита их колико има куглица у њој. Када дјеца преброје, водитељ пита колико има куглица у другој врећи, ако их је на столу било двадесет пет.

ФИБОНАЧИЈЕВ НИЗ - Добро погледај низ. Умијеш ли да нађеш сљедећа четири броја?

0	1	1	2	3	5	8	13				
---	---	---	---	---	---	---	----	--	--	--	--

НАСТАВИ НИЗ - Ученицима се да логички низ бројева који они треба да наставе. Најприје треба да схвате по којем принципу/правилу се записује сљедећи број нпр.

1 2 2 4 8 _____ (1 пута 2 су 2; 2 пута 2 су 4; 2 пута 4 су 8;...)

ТРКА СА МАТЕМАТИЧКИМ ПРЕПРЕКАМА - У радном простору водитељ постави препреке са задатком (нпр. трчи између столица, прескочи торбу, провучи се испод стола...). Код сваке препреке налази се задатак са сабирањем или одузимањем (нпр. $12+30=$) или са множењем и дијелењем са бројевима до 100 (нпр. $2*3=$). Дијете наставља даље када тачно ријеша задатак. По завршетку водитељ продуженог боравка записује вријеме за које је дијете савладало препреке.

МЕМОРИ КАРТЕ - Водитељ на сто слаже карте окренуте ка столу. Дјеца редом проналазе двије исте карте тако што је на једној карти нпр. $2 \cdot 4$, а на другој 8 и сл. Игра је завршена када ученици покупе све карте са стола. Побједник је ученик који буде имао највише карата.

МНОЖЕЊЕ И САБИРАЊЕ - На табли се налазе задаци са множењем и са сабирањем (сабирање једнаких сабирака). Циљ је да ученици што брже повежу задатке и израчунају их (нпр. $2 \cdot 3 = 6$, $3+3=6$). Ученици су подијељени у двије групе/колоне. Када један ученик пронађе пар, трчи назад у колону, а иде сљедећи и тако до краја.

ВЕЛИКА КОЦКА - За игру су потребне двије велике коцке на којима су написани бројеви од 1 до 10 (по жељи водитеља). Ученици стоје у кругу. Један ученик узима и баца коцке у кругу. Ученици који су ухватили лопте узвикују бројеве који су окренути на горњој страни коцке. Ученик који је бацао коцке множи та два броја. Затим коцку баца сљедећи ученик.

ЧИМЕ МЈЕРИМО - Дјеца сједе у кругу. Водитељ дјецу пита „Чиме се мјери, чиме се мјери...“, нпр. тепих-метром, штап-метром, нацртана линија-троуглом, лењиром, и сл.

ШТА ЧЕМУ ПРИПАДА - Дјеца добијају картице на којима се налазе бројеви и јединице мјере. Водитељ ставља на средину стола картицу, дјеца која имају картицу са истом вриједношћу своју картицу стављају поред те картице. Нпр. водитељ ставља на сто картицу на којој је 1м, дјеца на сто могу ставити картицу на којој пише: 1м, 10дм и 100цм.

НАРУЧИМО НОВ ТЕПИХ, СТО - Водитељ саопштава дјечи да је потребно да наруче нов намјештај за њихов продужени боравак. Говори да ће куповати: тепих, ормар, сто... Да би намјештај био одговарајући, заједнички закључују да је потребно да старом намјештају измјере дужину и ширину како би исти одговарао. Ученици подијељени у групе мјере намјештај. Добивају и картице на којима су нацртани дати предмети, на истим је потребно уписати мјере. Све групе мјере сав намјештај како би се добијене дужине и ширине упоредиле.

ПРОДАВНИЦА - Водитељ подијели „новац“ дјечи. Водитељ ће бити трговац, а дјеца купци. Једно по једно дијете долази, купује и плаћа производе... Дијете само треба да уочи колико му продавац треба вратити новца.

Реализација програмских садржаја у оквиру језичко - комуникацијских активности подразумијева слободан, флексибилан и креативан приступ водитеља продуженог боравка, гдје ће ученик бити центар активности реализације програма и гдје ће се подстицати развој његових језичко - комуникацијских компетенција и вјештина. Пожељно је да водитељи користе различите стратегије, методе и облике рада како би се дјетету омогућило да на лак, безбрижан и креативан начин увјежбава програмом предвиђене садржаје. Да би се на што квалитетнији начин испунили циљеви и задаци програма, потребно је да се програм реализује кроз игру, забаву и на другачији, забавнији начин од програма редовне наставе, а све у циљу задовољног ученика, који ће програмске садржаје усвајати ненаметљиво, развијајући љубав према матерњем језику, правилној и учтивој комуникацији. Такође, пожељно је да водитељи израђују дидактички материјал и дидактичке игре, али и да истражују и користе доступну литературу са примјерима игровних активности, кроз које ће ученици усвајати и увјежбавати језичко - комуникацијске садржаје. Такође, пожељно је кориштење едукативних тв-емисија, презентација, видеа, квизова итд. **У току седмице предвиђено је да се језичко-комуникацијске активности реализују два пута.**

Објашњење примјера непознатих игара:

УХВАТИ РИЈЕЧ – Водитељ изговара низ ријечи, ученик треба плеснути длановима када чује ријеч која се разликује од других (коса, коса, коза, коса; нос, нос, ноћ, нос, нос; кост, кост, гост, кост).

ПОГРИЈЕШИО САМ, ИСПРАВИ МЕ – Водитељ намјерно прави грешке у говору, употребом погрешних падежа, прилога, рода, броја...Дјеца имају задатак да се појединачно јављају и правилно изговоре реченицу.

ЈА КАЖЕМ НЕЧУЈНО, ТИ КАЖЕШ ГЛАСНО - Ова игра служи за увјежбавање правилне артикулације. Водитељ нечујно изговори ријеч, а дијете погађа о којој се ријечи ради. Након што водитељ нечујно изговори ријеч и дијете је препозна, оно гласно и разговјетно изговара ту ријеч. Циљеви ове игре су изговор појединих гласова и вјежба концентрације.

ДАЈ СМИСАО ПРИЧИ - Водитељ/ученик даје примјер приче која нема смисао, а задатак ученика је да на основу понуђене приче, осмисле причу која има јасно значење или смисао.

УЛАНЧАВАЊЕ: РИЈЕЧ ПО РИЈЕЧ – РЕЧЕНИЦА - У овој игри уланчавају се ријечи и ствара се реченица која има смисао. Из игре се искључују ученици који не могу да се сјете одговарајуће ријечи да би се формирала реченица која има смисао или понуде ријеч којом би реченица изгубила смисао.

Игра се може реализовати и у писменом и у усменом облику.

ТРАЖЕЊЕ ПИТАЊА ЗА ЗАДАНУ РИЈЕЧ - Водитељ објашњава дјечи правила игре која се састоје у томе да он изговори неку ријеч, а дјеца требају за ту ријеч поставити одговарајуће питање. Нпр.

Сриједа – Који је данас дан?

Пчела – Ко нам даје мед?

Прича – Шта дјеца воле слушати?

Ципеле – Шта дјеца носе на ногама?

КАЖИ ПОГРЕШНО ДА ИСПАДНЕ СМИЈЕШНО - Дјеци се најприје исприча нешто на ову тему да би схватили циљ и начин игре.

„Пошла Сњежана да купи хљеб, па отишла у књижару и купила ципеле. Послије се вратила у школу па је лијепо доручковала књиге, а затим се упутила кући да купи висибабу, јер је био мјесец децембар. Код куће је сјела на своје мјесто у клупи и слушала шта учитељица прича. Лијепо је одговарала на сва мамина питања, па је мама похвалила своје куче, што тако лијепо зна шта треба радити.“

Послије оваквог увода и објашњења игра се може изводити.

Водитељ: „Послала мама Сњежану да купи хљеб, а она је отишла у...“

Дјеца : „Књижару!“

Водитељ: „Купила књигу, па се вратила у...“

Дјеца: „Поље!“

ШТА КО РАДИ?

Потребни цртежи различитих занимања људи.

У овој игри водитељ задаје ријеч – именицу, а дјеца у одговору наводе глагол тј. радњу.

Нпр. водитељ каже љекар, а дијете одговара лијечи. Ватрогасац – гаси, глумац – глуми итд.

Друга варијанта ове игре је да водитељ говори глагол, а дјеца додају именицу или више именица.

Нпр. лети – авион, птица, хеликоптер, пчела итд.

Умјетничке активности: омогућују креативно и отворено изражавање идеја и осјећања кроз ликовну, драмску, музичку умјетност и стваралаштво. У оквиру дефинисаних тема водитељ има слободу дефинисања различитих активности које ће омогућити остваривање програмом дефинисаних исхода. У реализацији је потребно комбиновати различите ликовне технике, али и материјале (папири различитих боја, величина, фломастери, дрвене боје, воштани пастел, графитне оловке, темпере, глиномол, пластелин...) Ученици имају могућност експериментисања и преобликовања различитих материјала. У реализацији музичких радионица може се користити Орфов инструментариј (звечке, штапићи, металофон...). Такође, пожељно је и експериментисање звуковима, тоновима и ритмовима на импровизованим инструментима. Водитељ ће за слушање бирати композиције прилагођене узрасту ученика, али које се не обрађују на редовној настави. Неопходно је креирати подстицајно окружење за учење и ученике ослободити шаблонизма сваке врсте. **У току седмице предвиђено је да се умјетничке активности реализују два пута.**

Социоемоционалне активности: реализација програмских садржаја у оквиру социоемоционалних активности подразумијева слободан, флексибилан и креативан приступ водитеља продуженог боравка, гдје ће ученик бити центар активности и гдје ће се подстицати развој његових социоемоционалних компетенција и вјештина. Водитељима се препоручује флексибилан начин кориштења стратегија, метода и облика рада како би се дјетету омогућило да на лак, безбрижан и креативан начин увјежбава програмом предвиђене садржаје, те максимално опуштено и организовано проводи своје слободно вријеме. Такође, да би се на што квалитетнији начин остварили циљеви и исходи програма потребно је реализацију програмских садржаја изводити кроз радионице и игре, тимско, сарадничко, истраживачко учење и проблемско учење уважавајући развојне карактеристике и индивидуалне могућности, те потребе и интересовања ученика.

Препоручљиво је користити приручнике које подразумијевају радионички и интарактивни приступ раду са примјерима радионица, а избор литературе остављен је на слободу водитељима продуженог боравка. Такође, пожељно је користити и едукативне тв-емисије, презентације, видео материјал, квизове итд. **У току седмице предвиђено је да се социоемоционалне активности реализују три пута.**

Физичко-здравствене активности: наведене теме и садржаји имају за циљ да омогуће остваривање природне потребе дјетета за кретањем и игром као начином изражавања, али и стварање услова за социјализацију и учење у колективу. У раду са ученицима увијек треба полазити од поштовања ученикове личности и индивидуалних могућности у складу са њиховим узрастом, водећи рачуна да сви ученици доживе осјећај успјешности и задовољства. Неопходно је пружити прилику сваком ученику да испољи своју индивидуалност, омогућити му да буде свјестан својих особености те да се развија сопственим темпом.

Наведене саржаје реализовати помоћу добро и квалитетно осмишљених активности примјеном дидактичких средстава и реквизита. **У току седмице предвиђено је да се физичко-здравствене активности реализују четири пута.**

Здрави стилови живота (у реализацији садржаја могуће је остварити сарадњу са нутриционистом, лекаром...). Указивати на важност физичке активности, правилне исхране, одржавања хигијене за здравље.

Објашњење примјера понуђене активности

Календар здравља (ученици планирају физичке активности које изводе током одређеног времена, а потом биљеже своја постигнућа). План може бити сљедећи: понедељак - дан без игрица и одлазак у природу, уторак - прескакање конопца најмање 5 минута у току дана, сриједа - дан шетње (уприличити шетњу по парку или околини у трајању од најмање 20-30 минута), четвртак - док гледате телевизијску емисију урадити неколико вјежби, петак - дан вожње бицикла најмање 30 минута у току дана. Календар се може израдити у виду наставних листића за сваког ученика у којима ће водити евиденцију реализованих активности.

У оквиру теме *опште игре* могу се примјењивати: игре лоптом („Између једне или двије ватре“, погоди мету, добацивање из центра, обично добацивање, ношење лопте, ...), обруч, конопац (вучење конопца...), ластиш, кликери, бадминтон, фризби, мала куглана, игре вијачама („Лимбо“, прескакање вијаче...) или игре без реквизита („Царе, царе господаре“, „Берем, берем грожђе“, „Ледени чича“, „Нераскидива ланац“, „Дан – ноћ“, „Школица“).

Водитељ осим предложених, има слободу да планира и друге игре примјерене узрасту и могућностима ученика, не излазећи из оквира дефинисаних циљева и исхода.

Активности према избору школе: Свака ће школа, с обзиром на услове које има, одабрати активности које су специфичне за њихов крај или њихову школу у складу са локалним догађајима или околностима у којима живе и раде.

Активан и пасиван одмор

Одмор ученика у продуженом боравку, као један од обавезних садржаја рада, потребно је планирати прилагођавајући га осталим садржајима и узрасту ученика.

При планирању одмора треба водити рачуна о сљедећим елементима: облику одмора, временској расподјели одмора, трајању и броју одмора.

Активан и пасиван одмор је значајно подручје рада у продуженом боравку које омогућује ученицима релаксацију и надокнаду изгубљене енергије. Школа ће планирати вријеме пасивног одмора ученика, те ће ученицима, у зависности од њихових потреба, омогућити одређен вид пасивног одмора (сједење, лежање, спавање и друго) и активног одмора у складу са њиховим интересовањима (шетња, спортске игре, музика, плес...).

ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА

Водитељ продуженог боравка израђује седмични распоред слободних активности, али и распоред дневних активности који садржи све обавезне активности.

Распоред активности условљен је почетком и завршетком редовне наставе, временом које дјеца треба да проведу у боравку, врстом (хомогена или хетерогена) и величином групе. Током седмичне и дневне организације рада у продуженом боравку планира се континуирана смјена обавезних садржаја рада (подршка ученицима у учењу, слободне активности, активан и пасиван одмор) водећи рачуна о могућностима и дневном оптерећењу ученика.

Након утврђеног распореда активности врши се планирање (глобално и оперативно), као основ за дневно припремање водитеља за рад.

Водитељ врши континуирано дневно припремање за реализацију непосредног рада са ученицима, наводећи потребне дидактичко-методичке елементе уз јасно и конкретно дефинисање исхода, као и начине провјере остварености истих, те артикулацију активности кроз сва подручја рада, како би се осигурао максималан допринос холистичком развоју дјетета.